

בעניין:

1. סביונה רוט לוי
2. אתי לבני
3. אורנה אשכנזי
4. נשים עושות שלום (ע"ר 580602308)
ע"יי ב"כ עו"ד שרונה אליהו חי ו/או אבנר פינצ'וק
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
רח' נחלת בנימין 75 תל אביב 6515417
טל': 03-5608185 פקס: 03-5808165

העותרות

- נ ג ד -

עיריית ירושלים
ע"יי ב"כ עו"ד דני ליבמן
מכיכר ספרא 8, ירושלים
טל': 02-6297597 פקס: 02-6296490

המשיבה

ובעניין:

היועץ המשפטי לממשלה
ע"יי פרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי)
רח' מח"ל 7, מעלות דפנה, ירושלים
טל': 02-5419545 פקס': 02-5419582

הודעה מטעם היועץ המשפטי לממשלה

היועץ המשפטי לממשלה, מתכבד בזאת למסור הודעה ביחס להליך שבנדון, כדלקמן:

1. ביום 26.7.2015 הוגשה העתירה שבנדון. בעתירה התבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו למשיבה (להלן: "העירייה"), להימנע מלהפריע לעותרות 1-3 ולמפגינות אחרות לקיים משמרת מחאה מול בית ראש הממשלה בירושלים, תחת יריעת צל ולהימנע מלפנותן, אך מן הטעם שקיימו את המחאה ללא אישור מהמשיבה, וזאת עד ליום 26.8.2015. כמו כן, התבקש בית המשפט הנכבד לבטל את הנוהל בדבר "קיום מחאות במרחב הציבורי בירושלים" וכל נוהל, הוראה וטופס אחרים של המשיבה המגבילים קיום הפגנות או מחאות בעיר ירושלים, ומתנים את קיומן באישור המשיבה ובעמידה בתנאיה.
2. לצד זאת, הוגשה בקשה למתן צו ארעי וצו ביניים להימנע מלהפריע לעותרות 1-3 ולמפגינות אחרות לקיים משמרת מחאה מול בית ראש הממשלה בירושלים, תחת יריעת צל ולהימנע מלפנותן אך מן הטעם שקיימו את המחאה ללא אישור מהמשיבה, עד להחלטה שתיתן בעתירה.

3. באותו יום, 26.7.2015, ניתן צו ארעי שאיפשר לעותרות להמשיך בקיום משמרת המחאה מול בית ראש הממשלה, תחת יריעת צל.
 4. ביום 17.8.2015, ניתנה החלטה לפיה הצו הארעי מיום 26.7.2015, יעמוד בתוקף כצו ביניים עד ליום 26.8.2015. כמו כן, נקבע כי הדיון בעתירה יימשך באשר לסעד המתבקש בדבר ביטול נוהל קיום מחאות במרחב הציבורי בירושלים.
 5. ביום 6.9.2015, הוגשה בקשה מטעם המשיבה לסילוק העתירה על הסף מחמת מיצוייה משהפכה לתיאורטית, לאור הצו הארעי וצו הביניים שניתנו.
 6. ביום 17.9.2015, ניתנה החלטה לפיה, הדיון בעתירה יימשך באשר לסעד של ביטול הנוהל כאמור בהחלטה מיום 17.5.2015 וכן נקבע כי בדומה לעע"מ 8408/12 **חצב נ' עיריית תל-אביב**, מתבקש היועץ המשפטי לממשלה לשקול התייצבות גם בהליך דן.
 7. ביום 5.4.2016, לאחר שהתקיימו ישיבות בראשות המשנים ליועץ המשפטי לממשלה, ונבחן העניין על ידי היועץ המשפטי לממשלה, הוגשה הודעה לפיה היועץ המשפטי לממשלה החליט על התייצבותו בהליך זה והתבקשה הארכת מועד לגיבוש עמדת היועץ המשפטי לממשלה.
 8. בחודש מאי 2016, התקיימה פגישה בראשות היועץ המשפטי לממשלה, הגורמים המקצועיים במשרד המשפטים והפרקליטות לבין הגורמים בעיריית ירושלים, ועיריית ירושלים התבקשה לגבש את עמדתה לאור הדיונים שהתקיימו.
 9. העירייה ביקשה להכין עמדה מקיפה ביחס לעניין הנדון על ידי ייעוץ חיצוני ועל כן התבקשו על ידה מספר הארכות מועד לצורך גיבוש והעברת עמדתה.
 10. ביום 1.12.2016, העבירה העירייה לב"כ היועץ המשפטי לממשלה חוות דעת מאת כב' שופט (בדימוס) בית המשפט העליון פרופ' יצחק זמיר בנוגע לזכות המחאה במרחב הציבורי בירושלים. העירייה הודיעה, כי חוות הדעת מהווה את עמדתה בעניין הנדון.
 11. לאחר בחינת חוות הדעת של פרופ' זמיר שהועברה כעמדת העירייה, כאמור, תובא להלן עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה לעניין העקרונות המנחים לגבי סמכויות העירייה ותפקידה ביחס לפעולות מחאה, בהתבסס על הדין הקיים ועל האיזון הנדרש בין תפקיד העירייה כנאמן הציבור והזכות החוקתית לחופש הביטוי, כפי שהוצגו בעמדת היועץ המשפטי לממשלה בעע"מ 8408/12 **חצב נ' עיריית תל-אביב** :
- א. רוב ההוראות של "נוהל עיריית ירושלים לקיום מחאות במרחב הציבורי בירושלים" בנוסחו הקיים מעוררות קושי של ממש הן בהיבט הסמכות והן מחמת פגיעה בחופש הביטוי מעבר לנדרש ועל כן יש לגבש נוהל חדש.
 - ב. ראוי שנוהל העירייה, כמו כל הנחיה מנהלית, יהיה כתוב בלשון המאפשרת לסטות מהכללים הכתובים בו במקרים המוצדקים.

- ג. אף כי העירייה היא נאמן הציבור ואחראית על ניהול על המרחב הציבורי לטובת כלל הציבור, אין לה סמכות לדרוש רישיון להפגנות או לסוגי מחאה אחרים. סמכותה היחידה בהקשר זה היא לעניין הצבת מכשול. על כן, במקרים של הנחת חפץ לזמן ממושך לצורך הבעת מחאה (הצבת דוכן הסברה, סככה או אוהל מחאה) מוסמכת העירייה לדרוש היתר.
- ד. עם זאת, גם במקרים בהם קיימת סמכות לעירייה כאמור לדרוש רישיון, נוכח מעמדם של חופש הביטוי והזכות להפגין, על העירייה להפעיל את סמכותה בהתאם לתנאי פסקת ההגבלה, מבחן הוודאות הקרובה וכללי המשפט המנהלי. בהתאם לכך, יש להקל ככל שניתן על מימושן של זכויות אלה גם בתנאי הרישיון, וגם באמצעות קביעת היתרים כלליים להצבת דוכנים, סככות או אוהלי מחאה בנסיבות מסוימות.
- ה. לאור חשיבותו של חופש הביטוי הפוליטי, ככלל אין מקום להגביל מחאות בסמוך למוקדי השלטון מעבר להגבלות הקיימות לגבי מקומות אחרים ברחבי העיר.
- ו. ככלל, התנאי המופיע בנוהל לגבי הפקדת ערבות ובטחונות לשיפוי העיריה מכל מי שמבקש להציב סככה או אוהל מחאה היא דרישה לא סבירה, הפוגעת קשות בחופש הביטוי ושיש בה אפקט מצנן, במיוחד על מי שהינו בעל אמצעים כלכליים מוגבלים.
- ז. לאור האיזון העדין שיש לבצע בין תפקידי העירייה לבין חופש הביטוי והזכות להפגין, היועץ המשפטי לממשלה יסייע לעיריית ירושלים לכתוב נוהל והיתרים כלליים בהתאם לעקרונות המובאים לעיל, ככל שהם מקובלים על בית המשפט.
12. מתווה עקרונות זה הועבר לעיריית ירושלים לקבלת עמדתה ובתגובה נמסר, כי העירייה מסכימה שיש מקום להכין נוהל חדש בהתחשב באמור בסעיפים א' עד ג' לעיל. יצוין, כי האמור בסעיף ד' עולה מחוות דעת שנשלחה מטעם העירייה, המקובלת עליה.
13. בשל הצורך ללבן את המחלוקות שעדיין נותרו, לגבי היישום הפרטני של העקרונות האמורים, שיוצגו בנוהל החדש ובהיתרים הכלליים, אשר טיוטה שלהם טרם הובאה על ידי העירייה לפני היועץ המשפטי לממשלה, בהתאם להכרעתו של בית המשפט הנכבד (בהתחשב באמור בסעיף ז' לעיל), מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע, כי ב"כ העירייה וב"כ היועץ המשפטי לממשלה יעדכנו אודות התקדמות ההליכים תוך 4 חודשים.

ליאור סקברר, עו"ד

סגן בכיר בפרקליטות מחוז ירושלים - אזרחי